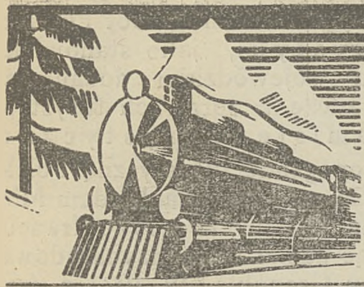

BIULETYN TURYSTYCZNY POLSKICH KOLEI PAŃSTWOWYCH

WYCHODZI DWA RAZY W MIESIĄCU.

PRZEDRUK DOZWOLONY I POŻĄDANY.

ROK I WARSZAWA, 1 MAJA 1934 R. Nr 1

Z dniem dzisiejszym przystępujemy do wydawania Biuletynu Turystycznego Polskich Kolei Państwowych. Celem tego nowego czasopisma będzie informowanie naszego społeczeństwa o ważniejszych przejawach życia turystycznego w Polsce. Prasa, organizacje społeczne, urzędy państwowe i szerokie masy interesujące się turystyką otrzymają dokładne wiadomości o projektach i poczynaniach władz na tym ważnym odcinku naszego życia oraz szczegółowe zobrazowanie tego co się robi na tym terenie z inicjatywy czynników państwowych, społecznych i prywatnych.

Trudne i odpowiedzialne swoje zadanie wtedy tylko będziemy mogli wypełnić ku zadowoleniu naszych czytelników, jeśli spotkamy się z czynnem poparciem wszystkich powołanych do tego czynników. Wzywamy więc organizacje społeczne, urzędy, instytucje prywatne i osoby — bezpośrednio lub pośrednio zajmujące się turystyką — do nadsyłania nam materjałów informacyjnych, utrzymywania z nami stałego kontaktu i popularyzowanie naszego wydawnictwa.

Ruch turystyczny w Polsce wyszedł już z powijaków i nabiera coraz bardziej żywiołowego rozmachu. Potrzeby jego rosną już nietylko z każdym rokiem, ale nawet miesiącem.

Zrobimy wszystko, aby nadążyć za przyśpieszonem tętnem życia i zaspokoić rosnące wciąż wymagania naszego społeczeństwa.

REDAKCJA

Opieka państwa nad turystyką.

Turystyka, t. j. podróżowanie po kraju swoim i obcym w celu jego zwiedzenia, które to podróżowanie jest uważane jako rozrywka rozwijała się już w starożytności. Do połowy XIX w. nie było jednak jakichkolwiek organizacji, któreby turystykę tą popierały i ułatwiały. Dopiero po 1860 r. zaczęły powstawać w Europie pierwsze towarzystwa turystyczne. Najwcześniej powstały towarzystwa opiekujące się turystyką górską, w szczególności kluby alpejskie: niemiecki, włoski, francuski, angielski, szwajcarski, austrjacki i t. p. W okresie tym powstało też najstarsze z polskich towarzystw turystycznych, Polskie Tow. Tatrzańskie założone w 1873 r.

Po 1880 r. zaczęły powstawać ogólne towarzystwa turystyczne, okazujące specjalne zainteresowanie do turystyki kolarskiej, później samochodowej, wreszcie motocyklowej. Były to touring-kluby, oraz automobil-kluby romaitych krajów.

W końcu XIX w. i w początkach XX-go jedynemi organizacjami, które zajmowały się propagandą turystyczną były przedsiębiorstwa przemysłowe, jak np. hotele, dyrekcje zakładów kąpielowych, zakłady komunikacyjne i t. p. Propagandą pewnych miejscowości czy też okolic zajmowały się też napółoficjalne związki propagandy turystycznej, zwane we Francji Syndykatami Inicjatywy, oparte przeważnie o subwencje samorządów miejskich lub powiatowych.

Dopiero w 1910 r., z inicjatywy ministra Milleranda, stworzono we Francji pierwszy w Europie organ państwowej opieki nad turystyką. Był to „Office National de Tourisme" (Państwowy Urząd Turystyczny), podporządkowany Min. Robót Publicznych. Przykład ten już w latach najbliższych naśladowała Hiszpanja (1911 r.) oraz Austrja, która stworzyła przy Min. Robót Publicznych Wydział Propagandy Turystycznej (Sektion für Fremdenverkehr). W latach wojennych w kilku państwach

neutralnych, a w latach powojennych niemal we wszystkich pozostałych krajach europejskich powstały tego rodzaju urzędy, względnie instytucje półoficjalne, mające na celu opiekę nad turystyką.

Opieka nie wszędzie rozumianą jest jednakowo.

Są państwa, szczególnie w zachodniej i południowej Europie, gdzie istnieje już dostateczna ilość urządzeń turystycznych i odpowiednio rozbudowany przemysł turystyczny, gdzie natomiast brakuje gości, korzystających z zakładów kąpielowych, hotelów, zakładów komunikacyjnych i t. p., w których urzędy turystyczne nie zajmują się już wcale rozbudową urządzeń turystycznych, ani turystyką krajową, a ograniczają wyłącznie do propagandy turystycznej danego kraju zagranicą. Są to nietyle urzędy turystyczne, co „urzędy propagandy turystycznej".

W pozostałych krajach, których jest większość, a do których należy i Polska, urzędy turystyczne nie tracą bynajmniej z oczu propagandy turystycznej swych krajów zagranicą, popierają też turystykę krajową, rozwój stowarzyszeń turystycznych, rozbudowę urządzeń turystycznych wewnątrz kraju i starają się o podniesienie przemysłu turystycznego.

Punkt wyjścia opieki państwowej nad turystyką jest przedewszystkiem punktem widzenia ekonomicznym. Ściągając do kraju turystów zagranicznych, poprawia się bilans płatniczy państwa; ożywiając w kraju ruch turystyczny, zarówno krajowy jak i zagraniczny, stwarza się nieraz bardzo poważne źródło dochodu społecznego dla licznych działów t. zw. przemysłu turystycznego (biura podróży, zakłady komunikacyjne, hotele, restauracje, zakłady kąpielowe, letniska, stacje sportów zimowych, miejsca rozrywkowe, muzea i t. p.). Im zamożniejsze są sfery uprawiające turystykę tem dodatniej oddziaływa ona na podniesienie gospodarcze kraju i jego części, stąd tak duży nacisk kładą na propagandę turystyczną w Anglji i Ameryce.

P o l s k a w dziedzinie opieki państwowej nad turystyką, ani co do czasu utworzenia urzędu turystycznego, ani co do jego działalności czy też budżetu nie stoi bynajmniej na szarym końcu wśród państw europejskich.

Opierając organizację centralnych władz polskich w pierwszym roku na wzorach francuskich i austrjackich, poddano w Polsce opiekę nad turystyką Ministerstwu Robót Publicznych. 1 lipca 1919 r. utworzono przy tem ministerstwie R e f e r a t T u r y s t y k i, którego kierownikim do likwidacji tegoż w dniu 1 lipca 1932 r. był dr. Mieczysław Orłowicz. Referat opiekował się nietylko turystyką wewnątrz kraju, lecz i prowadził propagandę turystyczną Polski zagranicą, zresztą przy pomocy skromnych funduszów, gdyż jego budżet roczny wynosił przeciętnie 50.000 zł. Reprezentował on Polskę we wszystkich międzynarodowych organizacjach turystycznych i na międzynarodowych kongresach turystycznych.

Organem doradczym Min Robót Publicznych była w latach 1924 — 27 M i ę d z y m i n i s t e r j a l n a K o m i s j a T u r y s t y c z n a, którą zastąpiła od 1928 r. instniejąca przy Min. Skarbu M i ę d z y m i n i s t e r j a l n a K o m i s j a d l a Z b a d a n i a Z a g a d n i e ń T u r y s t y k i, rozwiązana 16 marca 1931 r., po wydaniu drukiem obszernego sprawozdania, ujmującego całokształt zagadnień turystyki.

Przy urzędach wojewódzkich powołano w 1924 r. do życia na zarządzenie Min. Robót Publicznych r e f e r a t y t u r y s t y k i, jako stanowiska nieetatowe, a urzędom wojewódzkim dodano w 1925 r. jako organy doradcze w sprawach turystyki W o j e w ó d z k i e K o m i s j e T u r y s t y c z n e.

Intensywniejszą propagandę turystyczną Polski rozpoczęto dopiero w 1925 r., wydając nakładem Min. Robót Publicznych kilka broszur w języku francuskim i angielskim i biorąc udział w międzynarodowej wystawie turystycznej w Grenoble. W 1927 r. wyszedł obszerny „Guide Illustre de la Pologne" jako jedyny dotychczas przewodnik dla cudzoziemców po całej Polsce, opracowany przez dr-a Orłowicza, a wydany przez Min. Robót Publicznych.

W 1926 r. działalność propagandową w dziedzinie turystyki rozpoczęło również M i n. K o m u n i k a c j i, które przystąpiło do wydawania Ilustrowanego Przewodnika Kolejowego po Polsce (dotychczas wyszło 2 tomy w języku niemieckim, francuskim, angielskim i polskim), propagandowe kolejowe afisze turysytczne, a wreszcie — od 1928 r. — również ulotki propagandowe w rozmaitych językach.

Działalność Ministerstwa Komunikacji w dziedzinie propagandy turystycznej rozrosła się w ten sposób, że już 1 kwietnia 1930 r. utworzono przy nim Referat Turystyki, którego kierownictwo objął radca ministerjalny Jan Ochman.

Po likwidacji Min. Robót Publicznych w 1932 r. organem opieki państwowej nad turystyką stało się tylko M i n. K o m u n i k a c j i, przy którem utworzono z dniem 1 sierpnia 1932 r. W y d z i a ł T u r y s t y k i, który połączył dawne Referaty Min. Robót Publicznych i Min. Komunikacji.

Kierownikiem Wydz. Turystyki od 2 sierpnia 1932 r. do 16 września 1933 r. był p. Jerzy Grabiański, po którym objął kierownictwo wydziału, jako jego Naczelnik, p. Stefan Podworski. Wydział Turystyki, opiekuje się działalnością towarzystw turystycznych, udzielając im subwencji na budowę schronisk turystycznych i domów wycieczkowych, znakowanie ścieżek, wydawnictwa map i przewodników turystycznych, reprezentuje Polskę w międzynarodowych organizacjach turystycznych, współdziała z innemi ministerstwami w sprawach dotyczących rozwoju turystyki i przemysłu turystycznego w Polsce. Prowadzi propagandę turystyczną Polski zagranicą i współdziała w tej dziedzinie z biurami podróży, współdziała w zawieraniu konwencji turystycznych i t. p. Z międzynarodowych organizacji turystycznych reprezentuje wydział turystyki Polskę w Conseil du Tourisme International w Paryżu, Alliance Internationale de Tourisme w Brukseli i w Union International des Organes Officiels de Propagande Touristique w Hadze.

Wydziałowi Turystyki są podporządkowane dawne referaty turystyki i wojewódzkie komisje turystyczne przy urzędach wojewódzkich, oraz utworzone w 1932 r. referaty turystyki przy dyrekcjach okręgowych kolei państwowych.

Nie wszystkie zagadnienia związane z turystyką i przemysłem turystycznym skoncentrowane są w Wydziale Turystyki. Niektóre z nich są tak ściśle związane z działalnością i n n y c h m i n i s t e r s t w, że pozostają one w ich zakresie działania. Stąd po-

trzeba współdziałania Wydziału Turystyki z odnośnemi ministerstwami.

I tak: do kompetencji Min. Oświaty należy opieka nad szkolnym ruchem wycieczkowym, domami wycieczkowymi dla młodzieży, ochrona przyrody i krajobrazu, muzea, ochrona zabytków, ruin zamków i t. p. Do Ministerstwa Rolnictwa należy zarząd parków narodowych i rezerwatów, do Ministerstwa Opieki Społecznej sprawy uzdrowisk, do Ministerstwa Przemysłu i Handlu opieka nad przemysłem hotelarskim i restauracyjnym, do Ministerstwa Spraw Zagranicznych współudział w propagandzie turystycznej Polski przy pomocy polskich placówek dyplomatycznych zagranicą, do Ministerstwa Spraw Wojskowych opieka nad sportami mającymi związek z turystyką i t. p.

Jeżeli piszemy o tem w I-szym numerze „Biuletynu Turystycznego", czynimy to w tym celu, aby u wstępu zorjentować czytelnika w głównych zarysach o dotychczasowej akcji państwowej, mającej na celu podniesienie ruchu turystycznego w Polsce i ułatwić mu w przyszłości zrozumienie rozmaitego rodzaju notatek i komunikatów, które będziemy pomieszczać, zarówno o działalności Wydziału Turystyki Ministerstwa Komunikacji i podległych mu referatów turystyki przy urzędach wojewódzkich i dyrekcjach kolejowych, jak i o działalności innych władz, powołanych do opieki nad sprawami związanemi z turystyką i przemysłem turystycznym.

Organizacja Wydziału Turystyki Min. Kom.

Od 1 lipca 1932 r. opieka państwowa nad turystyką została w drodze rozporządzenia Prezydenta R. P. przydzielona Ministrowi Komunikacji. W związku z nowym statutem organizacyjnym utworzono w Ministerstwie Komunikacji Wydział Turystyki Ogólnej, którego zadania określone zostały w sposób następujący: propagowanie turystyki polskiej w kraju i zagranicą, a w szczególności popieranie rozwoju organizacyj i urządzeń turystycznych, oraz przemysłu turystycznego, prowadzenie propagandy zwiedzania Polski przez turystów krajowych i zagranicznych, organizowanie i prowadzenie w kraju i zagranicą propagandy polskich ośrodków komunikacyjnych, popieranie i uzgadnianie działalności władz państwowych, samorządowych i instytucyj prywatnych, oraz przedsiębiorstw zainteresowanych w sprawach turystyki w Polsce.

Obecnie Wydział Turystyki zorganizowany jest w sposób następujący: Naczelnikiem Wydziału Turystyki jest p. Stefan Podworski. Wydział Turystyki dzieli się na referaty, te zaś na działy, a mianowicie: Referat I — Organizacji i Ruchu Turystycznego z Działami: 1) Organizacyj Turystycznych, 2) Organizacyjno-Budżetowym i 3) Ruchu Turystycznego; Referat II — Wydawnictw i Turystyki Międzynarodowej z Działami: 1) Turystyki Międzynarodowej i 2) Wydawnictw; Referat III — Propagandy Ogólnej z Działami: 1) Wydawnictw propagandowych, 2) Propagandy Ogólnej i 3) Administracji i kolportażu wydawnictw; Referat IV — Propagandy prasowej i Redakcji „Biuletynu Turystycznego Polskich Kolei Państwowych" oraz czasopisma „Turystyka w Polsce".

Bardziej szczegółowe dane o zakresie prac W. Tur. podamy w następnym numerze Biuletynu.

KALENDARZ TURYSTYCZNY.

Kalendarz turystyczny, zamieszczany w każdym biuletynie, podaje na okres najbliższych tygodni wiadomości o mogących interesować turystów uroczystościach ogólnokrajowych, krajowych i regionalnych, wystawach, targach, zawodach sportowych i wyścigach konnych, kongresach, zjazdach, odpustach i jarmarkach (tych ostatnich specjalnie w okolicach, gdzie są noszone piękne stroje ludowe. W okresie do 20 maja t. j. do Zielonych Świąt zostały zgłoszone:

Maj.

1—6 Poznań — Targi Poznańskie (ciąg dalszy).
1 Wejherowo (Kalwarja Kaszubska) odpust św. Jakóba przy udziale 10.000 Kaszubów z parafji nadmorskich.
3 Cała Polska — święto narodowe rocznicy Konstytucji 3 maja. Pochody i uroczystości wojskowe we wszystkich większych miastach. W niektórych mniejszych miastach jak np. w Skałacie, Zbarażu i Buczaczu na Podolu — banderje w strojach ludowych.
3 Warszawa — Narodowy bieg naprzełaj (Polski Zw. Lekkoatletyczny).
3, 6, 10, 13 Poznań — wyścigi konne w Ławicy (sezon wiosenny).
4—6 Warszawa — zawody lawn-tenisowe Racing - Club (Paryż) — Legja (Warszawa).
5 Warszawa — otwarcie wiosennego sezonu wyścigów konnych.
5 Huculszczyzna, szczególnie pow. kołomyiski —obchód ludowy „ Didy" w wigilję św. Jura, jako w Święto Wiosny, ognie na polach.
6 Polska w miejscowościach, gdzie znajdują się kluby wioślarskie uroczystość otwarcia przystani i związane z tem zawody wioślarskie.
6 Poznań. Wyścigi konne. Bieg o nagrodę im. Fr. Jurjewicza.
6 Hoszów (pow. Dolina) największy unicki odpust św. Jura przy udziale 50.000 pielgrzymów, stroje ludowe.
6—7 Nadwórna — jarmark św. Jura, stroje huculskie.
9 Nowy Targ — jarmark wiosenny na konie (stroje góralskie).
9—10 Wejherowo — odpust Wniebowstąpienia 25.000 pielgrzymów na Kalwarji Kaszubskiej.
12—12 Poznań — mistrzostwa szermiercze panów klasa A.
10—13 Worochta — zjazd Małopolskiego Automobilklubu.
10—31 Lwów — wyścigi konne w niedziele, święta i czwartki.
18 Kołomyja (piątek po gr. kat. Wniebowstąpieniu) wielki jarmark, stroje i wyroby huculskie i pokuckie.
18—20 Warszawa — mistrzostwa szermiercze panów klasa A.
19 maja — 4 czerwca Katowice — Targi Śląskie.
20—21 (Zielone Święta) w całym szeregu miejscowości odpusty, największe w Częstochowie

(100.000 pielgrzymów) oraz w Kalwarji Zebrzydowskiej (50.000 pielgrzymów), mniejsze w Łowiczu (stroje ludowe), w Kobylance k. Gorlic i wielu innych miejscowościach. Odpusty i uroczystości ludowe w Bielanach k. Krakowa i w Bielanach k. Warszawy.

20 W a r s z a w a—wyścigi konne, nagroda im. hr. Zamoyskiego.

16—21 W a r s z a w a — mistrzostwa Warszawy w lawn-tennisie.

20 L w ó w—wyścigi konne gonitwa „Military".

20, 21 K a t o w i c e — otwarcie wiosennego sezonu wyścigów konnych.

20—21 S z c z a w n i c a: Międzynarodowy wyścig kajakowy długodystansowy o Mistrzostwa Polski.

Pozatem w maju odbywa się w rozmaitych miejscowościach Polski cały szereg mniejszych o d p u s t ó w godnych widzenia ze względu na typy i stroje ludowe. Należą do nich: 3 maja (Znalezienie św. Krzyża) odpusty w Ł ę c z n e j k. Lublina i w kościele podominikańskim w L u b l i n i e, 4 maja odpust w K r a k o w i e u św. Florjana, 6 maja odpust gr. kat. św. Jura w Okopach Św. Trójcy (Podole), 8 maja (św. Stanisława) odpusty w Krakowie na Skałce, w Górecku Kościelnym (pow. Biłgoraj) i w Starym Bielsku (Śląsk), 10 maja (Wniebowstąpienie) odpust na Kalwarji Wielewskiej (Pomorze, ziemia Kaszubów), 16 maja oryginalny odpust w Pustelni w Krecíłowie nad Zbruczem w Miodoborach (Podole), 17 maja (prawosławne i gr. katolickie Wniebowstąpienie) odpust w Ławrze Poczajowskiej (Wołyń) oraz w Berezowie Wyżnym (pow. Kołomyja, stroje huculskie).

Ciąg dalszy w następnym numerze.

Zjazd w Jaremczu w sprawie gospodarki turystycznej w Karpatach.

Na zaproszenie Wydziału Turystyki Min. Komunikacji odbędzie się w dn. 8, 9 i 10 czerwca r. b. w Jaremczu II Zjazd w sprawie rozwoju turystyki, uzdrowisk i letnisk w Karpatach, które są najważniejszym terenem turystycznym Polski.

Pierwszy Zjazd tego rodzaju odbył się 29 czerwca 1933 r. w Państwowym Urzędzie Wychowania Fizycznego w Warszawie. Na zjeździe uznano celowość odbywania corocznego podobnych zjazdów, prosząc Wydział Turystyki Min. Komunikacji o ich perjodyczne zwoływanie.

Na Zjazd zostaną zaproszone ministerstwa, zainteresowane sprawami, będącemi przedmiotem obrad, urzędy wojewódzkie w Krakowie, Lwowie, Stanisławowie i Katowicach, odnośne dyrekcje kolei państwowych, dyrekcje lasów państwowych we Lwowie, i cały szereg stowarzyszeń i instytucji, interesujących się temi problemami.

Ponieważ na zjeździe w 1933 r. całkowicie nie poruszono zagadnień dotyczących poprawy komunikacji w Karpatach, rozwoju letnisk i uzdrowisk, zjazd tegoroczny będzie miał możność ich wyczerpującego omówienia.

Na porządku dziennym zjazdu postawiono następujące sprawy:

1) Rozwój uzdrowisk i letnisk na terenie Karpat:

a) *Beskidy Zachodnie i Środkowe.* Referaty wygłoszą: z ramienia Pol. Tow. Balneologicznego w Krakowie dr. Stanisław Leszczycki, z ramienia Krakowskiej Izby Przemysłowo - Handlowej inż. Henryk Minowski, z ramienia Zw. Podhalan dr. Franciszek Ciszek.

b) *Beskidy Wschodnie.* Referat przyrzekł wygłosić docent balneologji na uniwersytecie lwowskim dr. Antoni Sabatowski. Referaty uzupełniające wygłoszą niewyznaczeni dotychczas przedstawiciele Zw. Uzdrowisk Polskich oraz Tow. Przyjaciół Huculszczyzny.

2) *Zagadnienia komunikacyjne Karpat.* O referaty w tej dziedzinie zwrócono się do Krakowskiego Automobilklubu, Małopolskiego Klubu Automobilowego we Lwowie, Polskiego Touring Klubu, Polskiego Tow. Tatrzańskiego, Polskiego Zw. Narciarskiego, Zw. Podhalan i Tow. Przyjaciół Huculszczyzny, które tylko częściowo wyznaczyły referentów. Punkt ten podzielono na następujące grupy:

a) *Koleje,* referat z ramienia Pol. Tow. Tatrzańskiego Bohdan Jaxa Małachowski, referat z ramienia Zw. Podhalan inż. Adolf Missbach.

b) *Kolejki wąskotorowe:* referat z ramienia Pol. Tow. Tatrzańskiego Bohdan Jaxa-Małachowski.

c) *Drogi.* Odcinek od Cieszyna po San referować będzie z ramienia Krakowskiego Klubu Automobilowego dr. Bolesław Macudziński, koreferat dla dróg na terenie Beskidów Zachodnich z ramienia Zw. Podhalan wygłosi inż. Adolf Missbach. Dla terenu Wschodnich Karpat referaty z ramienia Małopolskiego Klubu Automobilowego we Lwowie przygotuje dyr. Jan Arnicki.

d) Autobusy. Dla Beskidów Zachodnich z ramienia Związku Podhalan referat wygłosi inż. Adolf Missbach.

3) *Podział terenów gospodarki turystycznej w Karpatach:* referent mgr. Władysław Krygowski (Pol. Tow. Tatrzańskiej), koreferent z ramienia Pol. Zw. Narciarskiego.

4) Wytyczne budowy schronisk i ścieżek tutrystycznych w Karpatach — referują z ramienia Pol. Tow. Tatrzańskiego Bohdan Jaxa - Małachowski i mgr. Witold Mileski.

5) Program inwestycji tutrystycznych w Karpatach na okres najbliższych lat: referent prof. dr. Walery Goetel (Polskie Tow. Tatrzańskie), koreferent z ramienia Pol. Zw. Narciarskiego.

6) *Obozy harcerskie w Karpatach:* referenta wyznaczy Zw. Harcerstwa Polskiego.

7) *Realizacja postulatów ankiety z 1931 r. w sprawie rozwoju Karpat Wschodnich,* referuje dr. Mieczysław Orłowicz.

8) *Realizacja postulatów ankiety z 1929 r. w sprawie rozwoju Zakopanego i Podhala*—referuje p. Stanisław Lenartowicz.

Dwa ostatnie referaty mają na celu przypomnie postulatów wysuniętych w poprzednich ankietach i skonstatowanie które z nich i w jakim stopniu są w chwili bieżącej jeszcze aktualne.

Zaproszenia na zjazd Wydział Turystyki Min. Komunikacji będzie rozsyłał w połowie maja r. b.

Roboty drogowe, ważne dla rozwoju ruchu turystycznego, których wykonanie zamierzone jest w r. budżetowym 1934/1935.

Celem przystosowania ważniejszych i bardziej uczęszczanych dróg państwowych do ruchu samochodowego, projektuje się budowę ulepszonych nawierzchni na długości 214,5 km.

Roboty obejmują wymienione poniżej główne trakty państwowe na odcinkach w pobliżu stolicy i większych miast, i będą wykonane częściowo za kredyty z funduszu pracy, częściowo na kredyt, to też ich pełna realizacja zależeć będzie w pewnym stopniu od pertraktacyj prowadzonych przez Ministerstwo Komunikacji z firmami, które mają wykonać te roboty.

Budowa ulepszonych nawierzchni obejmie następujące drogi:

1) Trakt kowieński pod Zegrzem i Jabłonną . . . . 6 km;
2) Trakt wileński pod Radzyminem . . . 32 km;
3) Trakt brzeski pod Warszawą w stronę Miłosny . . . . 7,5 km;
4) Trakt lwowski pod Lublinem i na odcinku Krasnystaw — Tomaszów . . . 22 km;
5) Trakt krakowski pod Warszawą i Radomiem . . . . 15 km;
6) Trakt częstochowski pod Piotrkowem . 37 km;
7) Trakt poznański pod Sochaczewem . . 14 km;
8) Trakt gdański pod Gdynią . . . . . 5 km;
9) Droga Miechów-Będzin pod Miechowem i Będzinem . . . . 8 km;
10) Droga Będzin-Częstochowa pod Będzinem i Częstochową . . . . 12 km;
11) Droga Chełm-Hrubieszów pod Chełmem 6 km.

Nadto będzie wykonana nawierzchnia asfaltowa i kostka na długości 28 km na drodze Tczew — Chojnice, uznanej za jedną z dróg tranzytowych z Niemiec do Prus Wschodnich, oraz nawierzchnia betonowa i kostka na długości 22 km drogi Kraków — Katowice, ważnej ze względu na ruch wycieczkowy ze Śląska do Krakowa.

W zakresie budowy nowych dróg, ważnych z punktu widzenia turystycznego, należy wymienić:

1) Dalszą budowę 20 km drogi Wilno — Kobylnik na odcinku od Michaliszek w stronę Kobylnik, która umożliwi dostęp do największego w Polsce jeziora Narocz;

2) Dalszą budowę 5 km drogi Chwaszczyno — Gdynia, która łącznie z budowaną drogą Nowa Karczma — Egiertowo umożliwi połączenie z Gdynią i wybrzeżem z ominięciem terytorjum Wolnego Miasta Gdańska;

3) Budowę drogi Piwniczna — Żegiestów — Muszyna oraz

4) Budowę drogi gminnej Lublin — Nałęczów.

Pozatem wielki nacisk położono na rozbudowę i ulepszenie sieci drogowej na Huculszczyźnie, wzbudzającej coraz większe zainteresowanie wśród turystów.

Projektuje się mianowicie: wykonanie dalszej odbudowy drogi Worochta — Żabie — Kosów (pożyczka z Funduszu Pracy i dotacja P. F. D.), rozpoczęcie budowy drogi Żabie — Szybeny (dotacja P. F. D.), oraz wykonanie odbudowy dróg Jabłonów — Kosmacz i Nadwórna — Rafajłowa (pożyczki z Funduszu Pracy).

Wypada zaznaczyć, że przy zamierzonych robotach drogowych będzie nadto wyzyskane jako źródło sfinansowania robót odrabianie zasiłków zbożowych na Huculszczyźnie i Wileńszczyźnie, co zwiększy w pewnej mierze możliwości wykonania projektowanych inwestycyj.

Szlaki wodne z Pińska, na których kursują stale statki.

	Ilość godz. jazdy w górę	w dół
1. Pińsk — Łuck rzekami: Strumień, Styr około 300 km.	40	30
2. Pińsk — Stare Konie: Strumień, Styr około 40 km.	5½	3½
3. Pińsk — Lubieszów: Strumień — Stochód około 100 km.	12	9
4. Pińsk — Telechany: Pina — Jasiołda, Kanał Ogińskiego około 75 km	10	9
5. Pińsk — Lemieszewicze: Pina — około 25 km.	2½	2
6. Pińsk — Wójwicze: Pina, Styr około 55 km	9	7
7. Pińsk — Dawidgródek: Pina Prypeć, Horyń około 120 km.	10	10
8. Dawidgródek — Łachwa: Horyń, Prypeć, Łań około 40 km.	5	4
9. Dawidgródek — st. Horyń: Horyń około 50 km.	9	6

Zjazd referentów turystycznych Dyrekcyj Okręgowych Kolei Państwowych.

Celem nawiązania bezpośredniego kontaktu pomiędzy Wydziałem Turystyki M. K. i referentami turystycznymi przy Dyrekcjach Okręgowych Kolei Państwowych oraz wzajemnego poznania się referentów turystycznych ze sobą i wymiany poglądów i spostrzeżeń ze swego terenu, Wydział Turystyki zwołuje na dzień 2 maja r. b. zjazd tych referentów turystycznych z następującym porządkiem obrad:

1) Sprawozdanie z działalności referentów turystycznych w r. 1933,

2) dyskusje nad sprawozdaniami,

3) wnioski referentów turystycznych w sprawie programu pracy i organizacji ruchu turystycznego w sezonie letnim 1934,

4) dyskusja nad wnioskami.

TARYFY OSOBOWE NA POLSKICH KOLEJACH PAŃSTWOWYCH.

Taryfy Normalne.

Normalne taryfy osobowe, obowiązujące na Polskich Kolejach Państwowych wynoszą 6,6 grosza za przejazd do 80 klm. Powyżej 80 klm., za następne kilometry dolicza się: do 400 klm. — 4 gr/klm., do 600 klm. — 3,2 gr/klm., zaś powyżej 600 klm. — 2,4 gr/klm. W pociągach pośpiesznych dopłata za strefy po 50 kilometrach oblicza się w wysokości 25% ceny pociągu osobowego.

Taryfy Ulgowe.

Wśród szeregu taryf ulgowych na uwagę zasługuje ulgowa taryfa podmiejska, do której wszyscy mają prawo. Stosuje się ona w lokalnych pociągach, wychodzących z kilkudziesięciu miast do osad podmiejskich, zasadniczo odległych od tych miast najwyżej o 80 klm., w wielu jednak wypadkach i dalej. Kilometr jazdy w taryfie podmiejskiej kosztuje tylko 5 groszy.

Bilety Okresowe.

Oprócz biletów normalnych, na P. K. P. istnieją również bilety okresowe; odcinkowe, dla ogółu jeżdżącego często na określonym szlaku, a mianowicie:

miesięczne, które kosztują tyle co 18 pojedyńczych przejazdów,

sezonowe, czyli czteromiesięczne, obliczane jak 54 pojedyńczych przejazdów i

roczne, równające się 162 przejazdom.

Korzystanie z takich biletów daje bardzo poważne zyski.

W pociągach podmiejskich bilety okresowe oblicza się według taryfy podmiejskiej. Urzędnicy nabywający je korzystają ze znacznych dalszych zniżek.

A więc:

miesięczny bilet kosztuje tyle co 9 przejazdów normalnych, nie podmiejskich,

sezonowy bilet kosztuje tyle co 27 przejazdów normalnych, nie podmiejskich,

roczny bilet kosztuje tyle co 81 przejazdów normalnych, nie podmiejskich.

Wypada to w okolicy podmiejskiej niemal zawsze taniej od abonamentu tramwajowego.

Młodzież szkolna, wykupując bilety miesięczne, płaci za nie cenę 4,5 przejazdów normalnych. Robotnicy za bilet tygodniowy płacą cenę tylko 3 przejazdów normalnych.

Zniżki.

Kawalerowie orderu „Virtuti Militari", oraz osoby odznaczone krzyżem i medalem Niepodległości, korzystają z ustępstw do 80%; znaczne ulgi mają też weterani z 1863 r. i inwalidzi W. P.

Coraz liczniejsze wycieczki, pielgrzymki, zjazdy, imprezy sportowe znalazły szerokie poparcie u władz kolejowych, które udzieliły im dalekoidących zniżek. Tak więc członkowie towarzystw turystycznych, uznawanych przez kolej, udający się grupami (złożonemi conajmniej z 10 osób) w podróż, korzystają z ulgi do 33%.

Wycieczki młodzieży szkół państwowych uzyskują każdorazowo 50% — 75% zniżki. Dla narciarzy—członków Polskiego Związku Narciarskiego,— zastosowano w sezonie zimowym również sporą ulgę, jaką jest narciarski bilet 1.000 kilometrowy. Wprowadzono również ogólnie dostępne wycieczkowe bilety powrotne dla wyjazdu w dnie przedświąteczne z większych miast pociągami osobowemi.

Przejazdy grupowe pielgrzymów do Częstochowy i Kalwarji Zebrzydowskiej, zgłoszone uprzednio na stacji wyjazdowej, korzystają z ulg w zależności od ilości osób.

Również ulgi mogą przysługiwać, po każdorazowem zgłoszeniu w Ministerstwie Komunikacji, wszelkim przejazdom powrotnym ze zjazdów naukowych, kulturalno - oświatowych, społecznych, turystycznych, gospodarczych i t. d. Komitety targów i wystaw mogą się tak samo ubiegać w Ministerstwie Komunikacji o zniżkowy powrót dla zwiedzających.

Pozatem wspomnieć należy o zimowych raidach narciarskich, które — niedawno zapoczątkowane — dały dobre rezultaty, wreszcie o pociągach popularnych, które zyskały olbrzymią popularność w całej Polsce. Obszerniej pomówimy o tem na innem miejscu naszego numeru.

St. Ł.

Pociągi popularne.

Na podstawie rozporządzenia Ministerstwa Komunikacji z dn. 17.I. 1934 r., oraz dodatkowego rozporządzenia z dn. 24.III. 1934 r. uruchamiane są do miejscowości o znaczeniu turystycznem pociągi popularne. Pociągi te mogą być organizowane przez Dyrekcje Okręgowe Kolei Państwowych, bądź też przez biura podróży, towarzystwa turystyczne i krajoznawcze, lub inne organizacje i instytucje o charakterze społecznym. Pociągi winny być zamawiane we właściwych Dyrekcjach O. K. P. Przy zamawianiu pociągów wymagana jest kaucja w wysokości, oznaczonej przez Dyrekcje O. K. P. (minimalnie 50 zł.). Pociągi popularne mogą być uruchamiane zasadniczo tylko na niedziele lub święta, przyczem wyjazd winien nastąpić w niedzielę lub święto w godzinach porannych, a powrót do stacji z której pociąg wyszedł, tego samego dnia wieczorem. Przy wycieczkach na większą odległość, wyjazd może nastąpić w sobotę lub w dzień przedświąteczny, a powrót w poniedziałek lub w dzień poświąteczny. Opłaty za przejazd pociągami popularnymi przy liczbie uczestników wycieczki minimum 300 osób — pobierane są ze zniżką 60% od zeszłorocznej taryfy (obowiązującej do dn. 31.XII. 1933 r.), bez względu na szybkość pociągu popularnego, oraz ze zniżką 70%—przy liczbie uczestników minimum 400 osób. Uczestnik wycieczki pociągiem popularnym obowiązany jest zająć w nim miejsce na stacji wyjścia pociągu. Uczestnicy pociągu popularnego na zamówienie, przybywający koleją z miejscowości położonej dalej, niż o 50 klm od stacji wyjścia pociągu — przy dojeździe do tej stacji wyjścia pociągu i przy powrocie, korzystają z tej samej zniżki, co przy przejeździe danym pociągiem popularnym. Podróżni jadący pociągiem popularnym, mogą wziąć do przedziału 10 kg. bagażu, oraz przybory sportowe (namiot, składak, narty, saneczki i t. p.). Kajaki przewozi się w wagonie bagażowym, za opłatą po 1 zł. od sztuki.

W wyjątkowych wypadkach Ministerstwo Komunikacji zezwala podróżnym na przebywanie w nocy w pociągu popularnym podczas postoju na stacji. Za nocleg w wagonie pobierana jest wówczas opłata po 50 gr. od osoby, oraz po 1 zł. w zimie, w razie ogrzewania pociągu.

Państwowe linje autobusowe.

Ruch autobusowy w Polsce rozwinął się na szerszą skalę dopiero w latach powojennych. Ze względu na niewystarczającą rozbudowę naszej sieci kolejowej, stanowił on konieczne jej dopełnienie, zwłaszcza w okolicach pozbawionych kolei. Państwo

z początku nie brało czynnego udziału w organizowaniu linij autobusowych pozostawiając to w zupełności inicjatywie prywatnej. Rola władz ograniczała się jedynie do nadzoru i kontroli i przestrzegania, aby odpowiednie przepisy regulujące ruch autobusowy były należycie stosowane.

Doświadczenie ostatnich kilku lat wykazały duże braki w funkcjonowaniu prywatnych linij autobusowych. Prywatny przedsiębiorca, naogół niezasobny i goniący za doraźnym zyskiem, nie spełnił pokładanych w nim nadzie. Autobusy krążyły nieregularnie i nie zawsze stosowały się do istniejących rozkładów jazdy. Wozy znajdowały się przeważnie w złym stanie, co było przyczyną niezliczonych katastrof. Naturalnie o jakichś szerszych planach nie było mowy.

Ten stan rzeczy skłonił Polskie Koleje Państwowe do zajęcia się sprawą komunikacji autobusowej. Postanowiły one zorganizować państwową komunikację autobusową na trasie Białystok — Zakopane i uzdrowić stosunki panujące w dziedzinie ruchu autobusowego.

W ciągu kilku nadchodzących tygodni uruchomiona zostanie państwowa komunikacja autobusowa na następujących linjach:

Warszawa — Ostrołęka — Łomża — Grajewo — Augustów — Suwałki.

Warszawa — Zambrów — Jeżewo — Białystok — Grodno.

Białystok — Grajewo.

Białystok — Jeżewo — Łomża.

Łomża — Zambrów.

Białystok — Wołkowysk.

Białystok — Zabłudów — Siemiatycze.

Białystok — Zabłudów — Bielsk — Białowieża

Warszawa — Modlin przez Kazuń.

Warszawa — Zdobycz Robotnicza.

Warszawa — Izabelin.

Warszawa — Babice.

Warszawa — Grójec — Radom — Kielce — Kraków.

Kielce — Busk — Solec — Szczucin.

Kraków — Zakopane.

Kraków — Brzesko — Nowy Sącz — Krynica.

Zakopane — Krynica (przez Szczawnicę).

Ogólna długość państwowych linij autobusowych wynosić będzie 1775 kilometrów.

Państwowe linje autobusowe zatrudnią koło 350 ludzi, zrekrutowanych z pośród pracowników Polskich Kolei Państwowych.

Organizacja propagandy turystycznej w Italji.

Dnia 21 kwietnia r. b. w sali konferencyjnej Ministerstwa Komunikacji, dr. **Angelo Mariotti**, dyrektor „Enitu" i profesor uniwersytetu w Rrzymie, wygłosił wykład p. t. „Organizacja propagandy turystyki we Włoszech". Szefa turystyki włoskiej witał serdecznie p. Naczelnik Wydziału Turystyki, St. Podworski. Ciekawy wykład p. Mariottiego, wypowiedziany piękną francuszczyzną, nagrodzili słuchacze hucznemi oklaskami. P. Naczelnik Podworski dziękował prelegentowi za piękne przemówienie, poczem przedstawił go p. Wiceministrowi inż. A. Bobkowskiemu. Poniżej podajemy streszczenie wykładu p. Mariottiego.

Redakcja.

Przyjaciele Polacy i rodacy moi, przedstawiciele Ambasady Włoskiej w Warszawie! Zwracam się do Was, by w kilku słowach skreślić obecny stan propagandy turystycznej we Włoszech. Żałuję mocno, że, nie będąc z góry uprzedzony o konferencji, której organizację zawdzięczam dr. Orłowiczowi, nie przygotowałem się do niej. Propozycja panów zaskoczyła mnie niespodziewanie, nie dając dość czasu na bliższe opracowanie tematu.

Wszechświatowa wojna, wybijając z utartych kolei życie narodów wojujących, musiała również fatalnie odbić się na turystyce. Szczególniej hotelarstwo odczuło kryzys powojenny i było zupełnie zdruzgotane.

Rząd włoski, zdając sobie z tego sprawę, że Włochy pod względem klimatycznym, artystycznym i zabytkowym przedstawiają niewyczerpane źródło dla propagandy turystycznej, a co zatem idzie przyciągnąć mogą wielkie zyski, już w 1919 roku zajął się zorganizowaniem odpowiedniej propagandy. W tym czasie we Francji i w Szwajcarji istniały już oficjalnie organy turystyczne, oparte na zasadach samorządowych, lecz kierowane przez Państwo. Rząd włoski, wzorując się na nich i, czyniąc odpowiednie, przystosowane do miejscowych warunków, poprawki, powołał do życia „Ente Nazionale per le Industrie Turistiche", w skróceniu „Enit", przyznając mu 2 miljony lirów subsydjum rocznie.

Zadaniem „Enitu" była nietylko propaganda turystyczna, lecz również prowadzenie statystyki i profesjonalne wykształcenie ludzi, pracujących w dziedzinach, mających coś wspólnego z turystyką, (hotelarstwo, przewodnicy i t. p.).

2 miljony lirów, stanowiące subsydjum państwowe, nie mogły pokryć utrzymanie „Enitu", przeto obciążono specjalnym podatkiem wszystkie hotele, co w sumie przynosiło jeszcze 4 miljony lirów rocznie.

Ten stan rzeczy nie trwał długo; gdy zniesiono różne podatki pośrednie, zniesiono również specjalne opłaty w hotelach na rzecz „Enitu". Wtedy minister Stefani zaproponował Mussoliniemu, by wzamian za sumę wypłaconą „Enitowi" z podatków hotelarskich. Ministerstwo Skarbu przyznało mu subsydjum 1 miljona lirów rocznie.

„Enit", mając tak okrojony budżet, szukał środków materjalnych na swój wciąż rozwijający się aparat i w tym celu otworzono nietylko w Rzymie, lecz we wszystkich większych ośrodkach, biura podróży, które zajmowały się sprawami handlowemi dającemi zyski, jak wyszukiwanie hoteli, wynajmowanie autokarów, statków i t. p.

Organizacja ta bezwzględnie była bardzo korzystna dla Enitu i przynosiła znaczne dochody; natomiast wytworzyła się przykra sytuacja w stosunkach z innemi biurami podróży, które traktowały Enit, jako niebezpiecznego, a nielojalnego konkurenta, mającego zawsze przewagę, jako organ oficjalnie rządowy. Dlatego więc wszystkie konkurencyjne biura podróży niechętnie i ze świadomą opieszałością rozprzestrzeniały wydawnictwa Enitu.

Z właściwą sobie energją i szybkością załatwił tę sprawę Mussolini; w 1926 roku wydał prawo, tak zwane „loi périférique", mocą którego powstał syndykat inicjatywy o charakterze turystycznym, który miał za zadanie wyznaczanie miejsca na wycieczki, stacyj klimatycznych i t. p., stronę zaś czysto handlowo-organizacyjną, jak organizowanie wycieczek, sprzedaż biletów, wyszukiwanie hoteli i t. p., powierzono biurom podróży, stworzonym przez Enit.

Ponieważ biur tych było wiele w różnych punktach Włoch, rząd postanowił je utrzymać, lecz jako instytucję nową — Spółka Akcyjna „Compagnie Italiana del Turismo", w skróceniu „Sit".

W ten sposób dawny „Enit" znów miał bardzo ograniczone środki materjalne, skąd wyłoniła się konieczność wynalezienia piniędzy na dalszą egzystencję.

We Włoszech od roku 1927 istnieją tak zwane Organizacje Związków Zawodowych. W r. 1929 wydano prawo, że związki tych działów komunikacji i przemysłu, które mają coś wspólnego z turystyką, płacić będą na rzecz Enitu pewne kwoty, co w sumie przynosi 4 miljony lirów rocznie.

Enit, mając poparcie rządu, nie miał jednak autorytetu władz państwowych, gdyż istniał raczej na zasadach instytucji społecznej. W r. 1931 Mussolini zorganizował dotychczasowy Enit w ten sposób, że ustanowił specjalny Podsekretarjat Stanu Turystyki, jako „Commissariat du Tourisme" — organ państwowy, stanowiący jakby biurokratyczną stronę turystyki, zatrudniającą 3 — 4 urzędników, sam zaś Enit stanowi jakby biuro wykonawcze Komisarjatu i ma charakter włoskiego urzędu turystycznego.

Dzięki temu Enit, nie będąc organem oficjalnym, posiada swego rodzaju autorytet, gdyż na jego czele znajduje się Komisarjat Turystyki, pełniący nad Enitem rolę Rady Administracyjnej — nadzorczej. Co zaś do spraw finansowych, to zostały uregulowane tak, że Rząd, prawem z roku 1931 postanowił przyznać jeszcze 10 miljonów lirów włoskich rocznie, jako stałe subsydjum dla spraw turystyki. Czyli w sumie Komisarjat rozporządza rocznie 16 miljonami lirów.

Prosty ten system zapewnia propagandzie turystycznej we Włoszech odpowiednią giętkość i sprawność. Wykonawcami programu szefa rządu w tej dziedzinie byli w swoim czasie: obecny marszałek Italo Balbo oraz dzisiejszy ambasador włoski w Warszawie, p. Bastianini.

W roku 1927, dzięki mym staraniom, otworzono przy Uniwersytecie w Rzymie Wolny kurs Ekonomji Turystycznej; wykłady powierzone zostały mnie.

Koledzy moi i społeczństwo odnieśli się do mych poczynań z wielką rezerwą; stawiano mi zarzuty, że stwarzam coś nowego, nie mającego nic wspólnego z nauką i t. p. Lecz wkrótce rozwiały się te niedowierzania i ogół przekonał się, jak właśnie turystyka ściśle wiąże się z nauką ekonomji i już po dwóch latach utworzono stałą katedrę ekonomji turystyki.

W praktyce jednak okazała się potrzeba nowej reformy: — słuchacze kursu ekonomji turystycznej, rekrutując się z pośród urzędników biur podróży, hotelarzy i cudzoziemców, nie posiadających cenzusu naukowego, potrzebnego do słuchania wykładów uniwersyteckich, nie odnosili wiele korzyści.

Przeniesiono więc owe kursy do Instytutu Nauk Ekonomiczno-Politycznych, który w sposób bardziej przystępny i praktyczny uczy zastępy słuchaczy jak wyzyskać należy niezaprzeczone piękno słonecznej Italji.

W podręczniku, traktującym o opiece państw nad Turystyką (Organisation des Fremdenverkehrs) Niemiec, dr. Borman twierdzi, że turystyka ma znaczenie jedynie z punktu widzenia praktycznego, jako jedno ze źródeł ciągnięcia dochodów i podniesienia finansów państwa.

Dla mnie turystyka posiada daleko wyższe i szlachetniejsze zadania, przez turystykę bowiem zbliżają się do siebie ludy, poznają się wzajemnie i niewątpliwie z tego wzajemnego poznania wynoszą wiele moralnych korzyści.

Miło mi przemawiać do was panowie, i wspominać mą drogą ojczyznę, gdyż właśnie dziś wypada święto Rzymu (Noël de Rome). Wzruszony jestem głęboko, że dziś dzielę się z wami planami przyszłości naszej turystyki i mam nadzieję, że uczynimy wszystko, by zbliżyć jeszcze serdecznej Rzym do Warszawy. Obydwa nasze narody mają jedną wspólną cechą — gorący patrjotyzm, obydwa walczyły o odzyskanie utraconej wolności i obydwa zawsze dążyć będą do ogólnego poprawienia stosunków międzynarodowych.

Z życia towarzystw turystycznych.

Liczebność Polskich Towarzystw Turystycznych.

Według informacyj udzielonych przez Związek Polskich Towarzystw Turystycznych, liczebność towarzystw należących do tej organizacji, określa się w następujących cyfrach:

Polskie Towarzystwo Tatrzańskie — 93 oddziały, 34 koła i 21.000 członków.

Polskie Towarzystwo Krajoznawcze — 93 oddziały, około 11.570 członków.

Automobliklub Polski — 8 oddziałów i około 3.000 członków.

Polski Touring Klub — 40 oddziałów i około 7.000 członków.

Tow. Tur. „Beskidenverein — 8 oddziałów i 3.200 członków.

Żydowskie Tow. Krajoznawcze — 31 oddziałów i 1.200 członków.

Podolskie Tow. Turystyczno-Krajoznawcze — 19 oddziałów, 1.600 członków.

Polski Związek Motocyklowy około 1.000 członków.

Polskie Towarzystwo Krajoznawcze.

W związku z walnym zjazdem P. T. Krajoznawczego podajemy garść szczegółów o tej organizacji.

Polskie Towarzystwo Krajoznawcze założone w r. 1906 składa się obecnie z 93 oddziałów miejscowych i liczy obecnie 11.570 członków.

Na czele Towarzystwa stoją: prof. Aleksander Janowski — założyciel Towarzystwa — jako prezes honorowy, Marszałek Senatu Władysław Raczkiewicz, jako prezes.

Za pośrednictwem Komisji Kół Krajoznawczych Młodzieży Szk. P. T. K. jednoczy 25 tysięcy osób w 450 Kołach.

Schronisk posiada P. T. K. — 16, w tem 6 domów wycieezkowych własnych (w Pucku, Sandomierzu, Toruniu, n/Świtezią, n/Wigrami, Zakopanem).

Muzeów regjonalnych posiada P. T. K. 25 (3 w domach własnych: Sandomierzu, Włocławku i Nowogrodzie Łomżyńskim).

Bibljotek krajoznawczo-turystycznych — 18.

Zbiorów fotograficznych i przezroczarni — 19.

Towarzystwo prowadzi akcję odczytową i wycieczkową, przeprowadza znakowanie szlaków turystycznych, rozpowszechnia na dworcach kolejowych mapy turystyczne z wyznaczeniem szlaków, ilustracjami ciekawszych objektów oraz wykazem miejscowości godnych widzenia.

Polskie Towarzystwo Krajoznawcze wydaje własny organ — Ilustrowany miesięcznik krajoznawczy *„Ziemia“*, oraz bezpłatny biuletyn miesięczny dla członków P. T. K. *„Wiadomości Krajoznawcze i Turystyczne“*.

Polskie Towarzystwo Krajoznawcze podjęło wydanie „Słownika Geograficznego Państwa Polskiego, ziem dawnej Rzeczypospolitej i krajów sąsiednich przez Polaków zamieszkałych“. Skupiło najwybitniejsze siły fachowe polskie i obejmie całokształt wiadomości krajoznawczych o Polsce.

Polskie Towarzystwo Krajoznawcze zajmuje się ochroną zabytków i kultury, organizuje liczne wycieczki swych członków, zajmuje się przyjmowaniem wycieczek.

Walny Zjazd Delegatów Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego.

W dniach 5 i 6 maja 1934 r. odbędzie się w Warszawie, w lokalu Warsz. Tow. Wioślarskiego, doroczny Walny Zjazd Delegatów Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego. Obrady rozpoczną się 5-go maja o godz. 10-ej rano.

Dom Wycieczkowy P. T. Kr. w Toruniu.

Otwarty w dniu 24 września r. ub., Dom Wycieczkowy Polsk. Tow. Krajoznawczego w Toruniu, ul. Legjonów 24, jest w sezonie wycieczkowym do usług naszych turystów. Schronisko posiada 65 łóżek, w 3 salach na piętrze domu, oddzielnie dla pań i panów, i jest wyposażone w światło elektryczne, wodę bieżącą, kąpiele, natryski i t. p.

Opłaty wynoszą:

dla wycieczek szkolnych ponad 10 osób po 60—80 gr.

za jeden nocleg dla członków P. T. K. po 1.— zł.

za nocleg dla innych turystów i wycieczek po 1.50 zł.

Jak i w zeszłym roku, otwiera Polskie Tow. Krajoznawcze Oddział w Toruniu, własne Biuro Informacyjne dla Turystów w ratuszu toruńskim, dzięki uprzejmości Zarządu m. Torunia. W Biurze udziela się bezpłatnych informacyi w sprawach turystycznych. Zarazem mogą się turyści zaopatrzyć w Biurze w pamiątki wszelkiego rodzaju z grodu Kopernika, oraz w literaturę przewodnikową miejscową i pomorską, jak również w przybory foto-amatorskie.

Biuro czynne od godz. 8-mej do 20-tej.

Rozszerzenie Schroniska na Lipowskiej.

(Wysoki Beskid) 1324 m. p. m.

Dzięki subwencji Ministerstwa Komunikacji, Tow. Turystyczne Beskidenverein-Bielsko, które od r. 1893 pracuje nad udostępnieniem Beskidu od Brenicy do wylotów Babiejgóry, wybudowawszy w tym czasie schroniska na Klimczaku (1119 m.), na Magórzu (1095 m.), na Magórce (933 m. na Babiejgórze (1725 m.) na Lipowskiej (1324 m.) i t. d., przystąpiło do rozszerzenia swego schroniska na Lipowskiej, wybudowanego w r. 1932. Rozszerzenie nastąpi przez rozbudowę obszernego poddasza na 3 pokoje, obejmujące koło 10 łóżek. Schronisko po ukończeniu tych prac, będzie mogło pomieścić około 40 noclegów (łóżek). Schronisko Beskidenverein'u jest najlepiej dostępne ze stacji Węgierska Górka, linja Sucha — Zwardoń. Zarząd Towarzystwa Turystycznego Beskidenverein uprasza o zwiedzanie tego, przepięknie położonego schroniska.

Otwarcie przystanku Żeniec.

Na odcinku Stanisławów — Worochta, pomiędzy stacjami Mikuliczynem i Tatarowem, otwarty został niedawno nowy przystanek Żeniec, który posiada pierwszorzędne znaczenie dla turystów i narciarzy, odwiedzających Gorgany Wschodnie, a w szczególności szczyty Chomiak, Syniak i Doboszankę. Przez otwarcie przystanku Żeniec ułatwiono także dostęp do nowowybudowanego zagospodarowanego schroniska Pol. Tow. Tatrz. pod Chomiakiem, do którego prowadzi z Żeńca dogodna serpentynowa droga.

W malowniczej dolinie Żeńca znajduje się piękny wodospad zwany przez miejscową ludność „Huk“ oraz zbiegają się liczne znakowane szlaki turystyczne. Przystanek czynny jest w ciągu całego roku.

Sezon wiosenny w Czarnohorze.

Huculszczyzna w porze wiosennej przedstawia bardzo wdzięczny teren dla wycieczek krajoznawczych. W szczególności pięknie zarysowuje się stąd potężna Czarnohora.

Najdogodniejszą stacją wyjściową w Czarnohorę jest Worochta, skąd prowadzi kolejka leśna do Foreszczenki oddalonej od schroniska Pol. Tow. Tatrzańskiego pod Howerlą o 5 klm. Do schroniska dostać się też można z Worochty — podwodą, lub kolejką leśną.

Propaganda turystyczna.

Międzynarodowa wystawa afiszów propagandy w Paryżu.

W ostatnim tygodniu maja odbędzie się w Paryżu doroczny Zjazd „Conseil Central de Tourisme International", która jest jak wiadomo najwyższą międzynarodową radą turystyczną. Na zjeździe odbytym w ubiegłym roku w Kairze, ustanowił król egipski Fuad nagrodę przechodnią dla najładniejszego afisza propagandowego, wydanego w ubiegłym roku. W związku z tem odbywać się ma corocznie w miejscu zjazdu Rady, a zatem w b. roku w Paryżu, Międzynarodowa Wystawa Afiszów Propagandowych. Na wystawę są dopuszczone tylko afisze wydane w ciągu ostatniego roku, najwyżej po 3 dla każdego kraju. Wydział Turystyki Min. Komunikacji przesłał na wystawę jako wydane w ostatnim roku afisze „Toruń" oraz „Polska raj narciarzy".

Wymienne wykłady radjowe dla propagandy turystycznej.

Z inicjatywy Międzynarodowego Kongresu Urzędów Turystycznych w Lizbonie, który odbył się w maju 1933 r., postanowiono wygłaszać na zasadzie wzajemności w rozmaitych państwach wykłady propagandowe przez radjo. Wydział Turystyki Min. Komunikacji odniósł się w powyższej sprawie do zagranicznych urzędów turystycznych i otrzymał już odpowiedź od urzędów turystycznych Francji, Belgji, Jugosławji i Danji, które wyraziły zgodę na wygłoszenie w radjach swego kraju jednego lub dwóch wykładów o Polsce i jej osobliwościach turystycznych z zastrzeżeniem wygłoszenia analogicznego wykładu w Polskim Radjo. Dyrekcja Polskiego Radja wyraziła w zasadzie zgodę na tego rodzaju wykłady wymienne, które ułatwią Polsce propagandę turystyczną zagranicą. Przygotowane zostały wykłady dotyczące najbliższego sezonu jesiennego i letniego, osobliwości turystycznych Polski, oraz portu w Gdyni.

Polski dział turystyczny na Targach w Medjolanie.

Z inicjatywy i kosztem Wydziału Turystyki M. K. przygotowano stoisko propagandowe na targi w Medjolanie, które odbywają się w ciągu miesiąca kwietnia. Stoisko wykonane według projektu p. Witoszyńskiego, dyrektora Muzeum Kolejowego. Składa się ono z trzech części. W części głównej pomieszczono wielką malowaną mapę Polski, gdzie przy ważniejszych miejscowościach duże minjatury przedstawiają ich osobliwości turystyczne. Na bokach tej mapy umieszczono kilka afiszów propagandowych Min. Komunikacji. Skrzydła boczne zajmują pozostałe afisze propagandowe, oraz trzydzieści kilka fotografij z widokami Polski w powiększeniu 48×60 cm, wykonane w zakładach fotograficznych Photoplat. Henryka Poddębskiego i inż. Jana Jaroszyńskiego z Warszawy. Stoisko uzupełniają gablotki z polskiemi wydawnictwami propagandowemi w językach obcych.

Nowe wydawnictwa turystyczne.

Wydawnictwa perjodyczne.

W najbliższych już tygodniach ukażą się pierwsze numery następujących wydawnictw perjodycznych wydziału turystyki Ministerstwa Komunikacji:

W języku polskim — kwartalnik „Turysta w Polsce".

W języku francuskim — kwartalnik „Pologne" (revue Touristique).

W języku niemieckim — kwartalnik „Polen" (Zeitschrift für Fremdenverkehr).

W języku angielskim — kwartalnik „Poland" (Tourist Review).

Na treść powyższych czasopism składać się będą barwne feljetony i reportaże, uwypuklające uroki polskiej ziemi i zachęcające do jej poznawania. Pod względem szaty zewnętrznej czasopisma wzorować się będą na najlepszych wzorach zagranicznych. Redaktorem wydawnictw jest p. Bohdan Lepecki. Redakcja mieści się w gmachu Ministerstwa Komunikacji w Warszawie, ul. Nowy Świat 14, tel. Centrala Min. Komunikacji, wewnętrzny 52.

Skorowidz najlepszych hoteli w Polsce.

Naczelna Organizacja Hotelarska wydała przed kilku tygodniami, w porozumieniu i przy poparciu finansowem Wydziału Turystyki Ministerstwa Komunikacji oraz Referatu Hotelarskiego Ministerstwa Przemysłu i Handlu, skorowidz najlepszych hoteli i pensjonatów w Polsce. Skorowidz ten, przeznaczony dla cudzoziemców, nosi tytuł „Pologne - Hotels Recommandes". Skorowidz wyszedł w nakładzie 10.000 egzemplarzy, jako broszura o 29 stronach druku, formatu 8-ki. Ponieważ jest on przeznaczony przedewszystkiem dla cudzoziemców, posiada tekst i objaśnienia w języku francuskim, angielskim i niemieckim. Skorowidz obejmuje 102 miejscowości, t. j. większe miasta i zakłady kąpielowe w Polsce i podaje informacje dotyczące 192 hoteli i pensjonatów, (adres, urządzenia, ilość pokojów i łóżek, ceny, wysokość podatku miejskiego). W skład Komitetu Redakcyjnego skorowidza wchodzili: Henryk Kozieradzki, prezes Naczelnej Organizacji Hotelarskiej, dr. Mieczysław Orłowicz z Wydziału Turystyki Ministerstwa Komunikacji, oraz Roman Sianożęcki referent hotelarstwa w Ministerstwie Przemysłu i Handlu. Wydział Turystyki M. K. nabył 4000 egz. skorowidza i rozesłał po kilka egzemplarzy do wszystkich poselstw i konsulatów polskich, do zagranicznych biur podróży i ich oddziałów oraz ważniejszych towarzystw turystycznych i klubów automobilowych. Równocześnie Wydział Turystyki wystąpił do Naczelnej Organizacji Hotelarskiej w Polsce z inicjatywą, wydania skorowidza wszystkich hoteli i pensjonatów w Polsce w ponownej edycji, gdyż wydanie pierwsze z przed lat kilku uległo już wyczerpaniu, a zawarte w niem informacje są już w wielu szczegółach nieaktualne.

Wydawca — **Wydział Turystyki Ogólnej Min. Komunikacji.** Redaktor — **Bohdan Lepecki.**

Adres Redakcji i Administracji — **Warszawa, Nowy Świat 14. tel. 555-86.**

Drukarnia Państwowa Nr 69831. 14.IV.34. 3 000